

הוראה מפורשת

סדנה

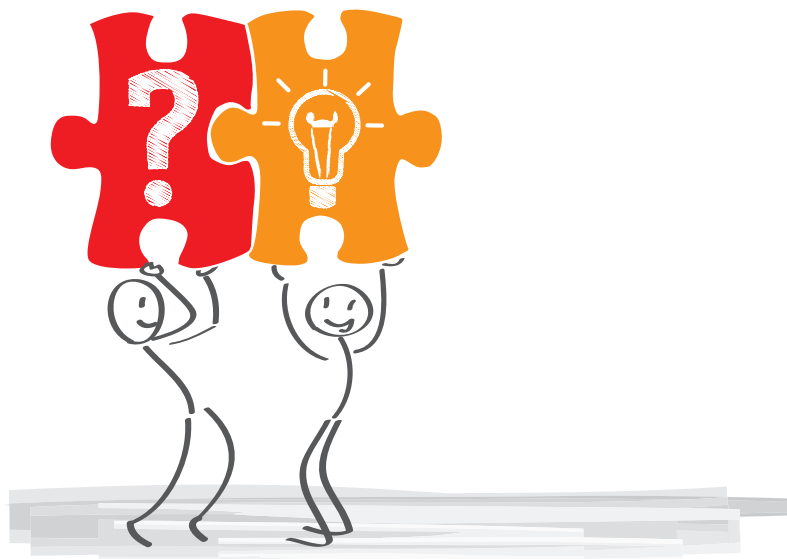
אסטרטגיות המקדמות הוראה מיטבית

מה אפשר לעשות אחרת בכדי להרחיב
את מעגל התלמידים שמצליחים "להגיע"
אליהם במהלך השיעור?

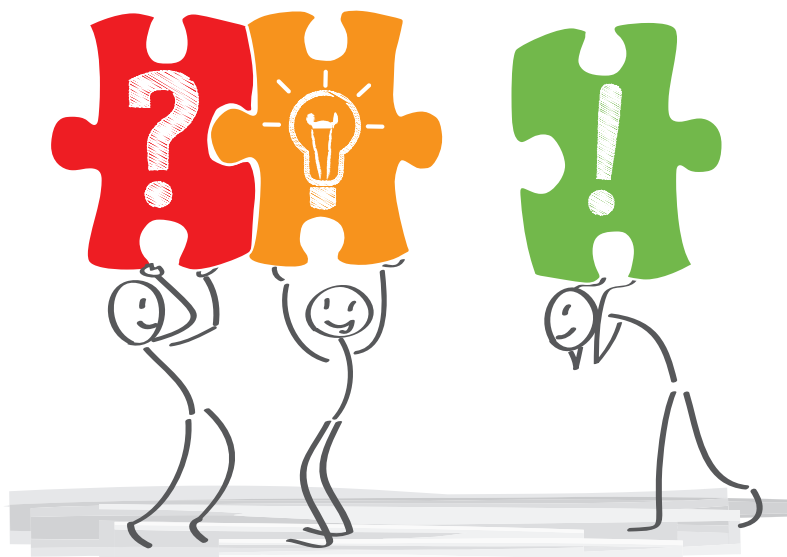
ברחל בתך הקטנה

- דבר הנאמר באופן חד־משמעי, במפורש וללא ספק.
- שאול מדברי יעקב אל לבן:
"וַיֹּאבֶה יַעֲקֹב אֶת רַחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֱבֹדְךָ שִׁבְעַת שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתִךְ הַקְטָנָה" (בראשית כט יח).
השם "רחל" מספיק לצורך הזיהוי, והפירוט "בתך הקטנה" אינו מותיר כל מקום לספק או לא־הבנה.
על כן נעשה הצירוף שם דבר להתייחסות מפורשת וחד־משמעית.
- באנגלית explicitly

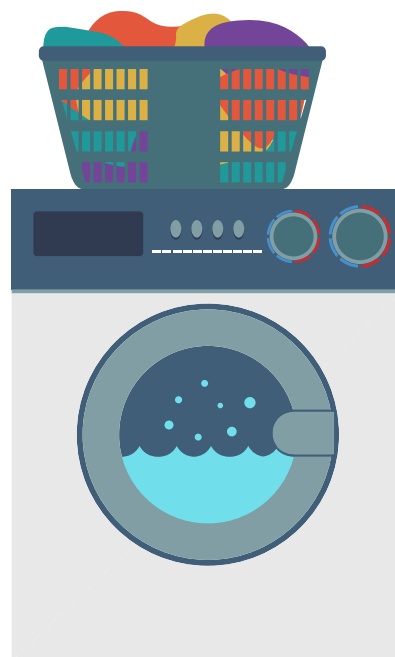

- התהליך פשוט לגמרי. תחילה, עליך לסדר את הפרטים לקבוצות נפרדות.
- כמובן, ייתכן שקבוצה אחת תספיק. תלוי בכמות שעליך לעשות. אם עליך ללכת למקום כלשהו, עשה זאת מייד. אחרי זה אתה כבר מסודר. חשוב מאד לא להעמיס יותר מדי. עדיף לעשות מעט מדי פעם מאשר הרבה בפעם אחת.
- טעות עלולה לעלות ביוקר. מהר מאוד הדבר נעשה לחלק מהחיים. בתחילה הדבר נראה מורכב מאוד, אך במשך הזמן הדבר נראה פשוט מאוד. קשה לחזות את הסוף לחיוניות הדבר בעתיד הקרוב, אך מי יודע?
- אחרי שהתהליך נגמר, שוב אתה מסדר פריטים לקבוצות נפרדות ואחר כך שם אותם במקומם הנכון. כמובן, ניתן להשתמש בהם שוב, והתהליך מתחיל מחדש. בכל אופן, זה חלק מהחיים.

מכונת כביסה

- מדוע לא הצלחנו להבין אותו?
- מה היה חסר שם?

מהי הוראה מפורשת?

- הוראה מפורשת היא מתודולוגיה מובנית, שיטתית ויעילה להוראת מושגים ומיומנויות.
- הוראה מפורשת הופכת את השפה הסמויה של תהליכי הלמידה ותחום הדעת לגלויה ומונעת מהתלמיד את הצורך "לנחש" את כוונת המורה או המטלה.
- הוראה המכינה את התלמידים במישרין ובאופן מכוון לקראת הלמידה שלהם, מיידעת אותם על נושא/מטרת השיעור ומאפשרת להם לפתח אסטרטגיות למידה מטא־קוגניטיביות, שדרכן יוכלו לדעת שהלמידה אכן התרחשה.

מדוע ההוראה המפורשת חשובה?

על פי ג'ון הטי:

**כאשר ההוראה והלמידה ניכרות לעין, סביר יותר שתלמידים יגיעו לרמות גבוהות של הישגים.
הוראה מפורשת:**

- מאפשרת לתלמיד להבחין בין העיקר לטפל בתהליך הלמידה
- מונעת מהתלמיד להשקיע אנרגיה מיותרת ב"משחקי הניחוש" (למה התכוון המורה?)
- מאפשרת את ארגון המידע באופן נהיר.
- מאפשרת לתלמיד להבין באופן ברור את המטרות והרציונל של למידת מיומנות חדשה.
- מובילה את התלמיד להפעלת תהליכי בקרה.
- Archer. A.L., Hughes. C. A (2011). Explicit instruction. Effective and efficient teaching. The Guilford press.

תכנון מובנה ומוקפד של השיעור

דוגמאות לפעילויות הלכה למעשה

1. יש לכתוב על הלוח את שלבי / חלקי השיעור
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

הרציונל

- תלמידים מתקשים זקוקים למבנה ברור של שיעור.
- מבנה קבוע של שיעור מסייע לשקט הנפשי של התלמיד ולהבניה ברורה של הרגלי למידה.
- ככל שמבנה השיעור והרציונל הטמון בו יהיה ברור יותר למורה, כך יהיה ברור יותר לתלמיד.

הצגה ברורה של מטרות השיעור והציפיות מהתלמיד

פעילויות הלכה למעשה

1. יש לכתוב על הלוח את מטרות השיעור והציפיות מהתלמיד. במידת האפשר הגדירו את הקריטריונים להצלחה.
2. יש לכתוב על הלוח את שלבי / חלקי השיעור
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

הרציונל

- לא נתחיל לקרוא ספר מבלי שנקרא את התקציר שלו. לא נצא לנסיעה מבלי שנדע לאן אנחנו אמורים להגיע (הכיוון ...).
- הגדרה ברורה של מטרות השיעור והצגת הציפיות של המורה מהתלמיד יעזרו לתלמיד להתמקד בעיקר ולהיות מכוונן להשגת אותה המטרה.

חיבור לשיעורים קודמים / מיומנויות קודמות / ידע קודם

דיוויד אוסובל טוען:

אילו היה עליי להעמיד את הפסיכולוגיה החינוכית כולה על עיקרון אחד בלבד, הייתי אומר כך: הגורם היחיד החשוב ביותר שמשפיע על הלמידה הוא מה שהלומד כבר יודע. גלו זאת ולמדו אותו בהתאם.

(Ausubele, 1968 בתוך למידה נראית למורים. הטי, 2012)

חיבור לשיעורים קודמים / מיומנויות קודמות / ידע קודם

סדנה

פעילויות הלכה למעשה

1. בפתיחת כל שיעור תזכירו לתלמידים היכן שיעור זה "ממוקם" על רצף הלמידה
2. במידה ומדובר בשיעור פותח בנושא תדגישו שמדובר בלמידה חדשה.
3. במידה שעומדים ללמד מיומנות חדשה, חברו אותה למיומנות קודמת, הציגו את נקודות הדמיון והשוני ביניהן.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

הרציונל

- אל תצפו מהתלמידים להבין לבד את הקשר בין השיעור הנלמד לשיעורים קודמים או שיעורים מתוכננים.
- כל ידע נלמד חייב "לשבת" על ידע קודם. אל תצפו מהתלמידים לעשות את החיבורים לבד; הם לא תמיד יודעים ליצור את הקשר בין ידע קיים לתוכן חדש, צרו אותם איתם.

פירוק המיומנויות או האסטרטגיות ליחידות קטנות יותר

פעילויות הלכה למעשה

1. פירוק חומר הלימוד / האסטרטגיות
הנלמדות ליחידות קטנות ומובחנות יסיע
לתלמיד בהבנת החומר.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

הרציונל

- יש תלמידים המתקשים להתמודד עם קצב
הלימוד בכיתה, ומתקשים לעבד מידע רב
בו זמנית.

הדגשת התכנים המהותיים

סדנה

פעילויות הלכה למעשה

1. יש להדגיש לתלמיד את רכיבי הידע המהותיים ביותר, להתמקד בהם ולהסביר מדוע הם חשובים

2.

3.

4.

5.

6.

7.

הרציונל

- התלמיד, ככל לומד, מתקשה להפנים רכיבי ידע רבים הנתפסים אצלו כולם כבעלי חשיבות זהה. ולכן ...

מודלינג - הדגמה והמחשה

סדנה

פעילויות הלכה למעשה

1. יש לעשות שימוש במודלינג של המיומנויות הנלמדות "צעד אחר צעד" תוך הסברת שיקולי הדעת בתהליך הביצוע. תהליך המודלינג צריך להיות מלווה בהמללה של התהליך.
2. אפשר לתלמידים גישה "לקופסה השחורה" אצלך בראש - תאר את מחשבותיך והתהליכים שאתה עובר בהתמודדות עם משימה דומה.

.3
.4
.5
.6
.7

הרציונל

- הדגמה טובה אחת שווה אלף מילים - התלמיד המתקשה זקוק במיוחד להדגמות המחשות.
- הבנה של מושג מופשט משתפרת בעזרת דוגמאות מרובות ומגוונות.

יישום מפורש - תרגול

פעילויות הלכה למעשה

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

אוגדן לרכז השתלבות

הרציונל

- נלמדה מיומנות חדשה; זה אינו מספיק. יש לסייע לתלמיד לזהות את המצבים שבהם כדאי להשתמש במיומנות זו ואת המצבים שבהם מיומנות זו אינה מתאימה.

שפה ברורה ועקבית

הרציונל

- מורכבות ההבעה יכולה להשפיע על יכולתו של התלמיד להבין את הנאמר, ולכן יש צורך בשימוש בשפה ברורה ועקבית ובשימוש במילים ומונחים הברורים לתלמידים.

פעילויות הלכה למעשה

1. יש צורך בהסבר ברור ומפורש של מושגים ותכנים הנדרשים ליחידת הלימוד. הסבר זה יכול להיות מוצג באמצעות מלל כתוב, תמונה, סרטון או כל אמצעי מתאים אחר.

- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

סיכומי ביניים

פעילויות הלכה למעשה

1. מומלץ לעצור לפחות פעמיים במהלך השיעור וליצר סיכום ביניים, ניתן לעשות זאת באמצעות
 - "אז מה למדנו עד עכשיו?"
 - "מה כבר ברור לנו?"
 - מה הכלל הראשון שלמדנו ?
 - מהי המסקנה הראשונה אליה הגענו ?
 - סיכום זה יכול להיעשות גם על ידי התלמידים או בעזרתם.

הרציונל

- תלמידים הזקוקים להוראה מפורשת מתקשים לעבד מידע רב וזקוקים ל"תחנות" עיבוד.
- סיכום הביניים מאפשר לתלמידים לעבד את החומר ו"ליישר קו" עם המורה והכיתה אם איבדו קשב או רכיבי מידע חשובים.
- סיכום הביניים מהווה גם אמצעי בקרה עבור התלמיד.

סיכום שיעור ומשוב

הרציונל

- סיכום השיעור מגביר את מידת ההפנמה של החומר הנלמד.
- הסיכום מסייע לתלמיד להבחין בין העיקר לטפל, ולחלץ את התובנות החשובות ביותר מהשיעור.
- סיכום השיעור מסייע לתלמיד להבין את הנלמד בשיעור זה בהתייחס לשיעורים קודמים ולהגיע מוכן טוב יותר לשיעור הבא.
- משוב בסוף שיעור מספק מידע הן לתלמיד והן למורה על האופן שבו דרך ההוראה סייעה להשגת מטרות השיעור.
- המשוב מסייע למורה לתכנן את יחידת ההוראה הבאה.

פעילויות הלכה למעשה

1. יש להקדיש את חמשת הדקות האחרונות של השיעור לסיכום השיעור.
2. יש להקדיש חלק מהזמן למשוב מהתלמידים - האם השיעור היה מובן להם, האם יש נושאים, תרגילים, מושגים שהם זקוקים לגביהם לחזרה.
3. המשוב יכול להתבצע במליאת הכיתה או בקבוצות / זוגות
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.